

„Sybiracy – wczoraj i dziś” – IV Kongres w Krakowie

IV Kongres Polskich Towarzystw Naukowych na Obczyźnie był pod Honorowym Patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego i miał miejsce w Krakowie od 4 do 7 września 2014. Kongres był organizowany we współpracy z Krakowskim Oddziałem „Wspólnota Polska”, Uniwersyteciem Jagiellońskim, Akademią Górniczo-Hutniczą, Uniwersyteciem Pedagogicznym w Krakowie, Uniwersyteciem Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kongresem Oświaty Polonijnej, Muzeum Narodowym w Krakowie, przy wsparciu merytorycznym Związku Sybiraków.

Kongresy te mają już swoją tradycję. Pierwszy odbył się we wrześniu 2005 r. drugi w 2008 r. trzeci w 2011 r.

Obecny, IV Kongres miał dwa tematy. Pierwszy – kontynuacja dotyczących badań nad edukacją młodzieży polskiej na obczyźnie. Drugim – nowym tematem – były losy Polaków zesłanych na Syberię w XIX i XX wieku. Omówiona była działalność Centrum Dokumentacji Zsyłek, Wypędzeń i Przesiedleń.

Było wielu uczestników ze wszystkich stron świata - z Wielkiej Brytanii, USA, Kanady, Kazachstanu, Omsku, Krasnojarsku, Argentyny, Republiki Południowej Afryki, i wielu naukowców z Polski. Chyba najbardziej odległym krajem była Australia, którą reprezentowałam.

Panel historyczny o losach Sybiraków, w którym uczestniczyłam obradowałam w Polskiej Akademii Umiejętności.

Wystawa: „Z sowieckich łagrów do Meksyku”. Odyseja polskich uchodźców z Santa Rosa otwarta była przez gościa Honorowego IV Kongresu, JE Ricardo Villanueva Hallal - Ambasadora Meksykańskich Stanów Zjednoczonych. Wystawa ta zrobiła wielkie wrażenie na nas wszystkich. Były tam wspaniałe zdjęcia archiwalne o dzieciach z Santa Rosa i ich późniejszy los. Napisy w j. hiszpańskim i angielskim były łatwe do przeczytania, a koloryt sepia dał wrażenia dawnej historii. Cały set składał się z 12 dużych paneli i był do obejrzenia przez cały czas Zjazdu.

Następny panel składał się z tematów: „Zsyłki Polaków na Syberię w XIX i XX wieku”. W tej części zaprezentowali swoje badania sami naukowcy i tu wymienię tylko tytuły ich przemówień:

Syberyjskie losy Polaków w XIX wieku z historiografii polskiej (do 1939 roku); Adaptacja polskich zesłańców – uczestników powstania styczniowego na Syberii; Zapomniani malarze, zesłańcy 1863 roku (Maksymilian Oborski i Stanisław Wroński); Dobrowolna agrarna migracja polskiej ludności do Syberii Zachodniej w kontekście tożsamości etnicznej i identyfikacji Polaków pod koniec XIX- XX wieku; Działalność gospodarcza polskich zesłańców na Zabajkale w drugiej połowie XIX w.; Dobrowolne osadnictwo polskiej inteligencji i chłopów na Syberii w XIX wieku; Przemieszczenie ludności polskiej na Syberii w latach 1862 – 1872; Recepcja dorobku naukowego Bronisława Piłsudskiego (Nowe ustalenia); Życie codzienne na etapie. (Rachunki etapowe. Irkuck – Wielki Nerczyński Zakład. II – IV 1840); Obraz Syberii w pamiętniku zesłańca Rufina Piotrowskiego; Żołnierze z Królestwa Polskiego w garnizonach syberyjskich na przełomie XIX i XX wieku – liczebność i rozmieszczenie; Księża z ziem za-

branych na zesłaniu syberyjskim; Dobrowolne wygnanie księdza Wejta w Krasnojarsku; Wojskowa służba Polaków na Kaukazie Północ; Dokumenty Państwowego Archiwum Obwo- du Świdłowskiego dotyczące życia Polonii na Uralu w XIX wieku; Źródła do dziejów polskiej zsyłki na Syberie w XIX wieku w archiwach syberyjskich

Dopiero w piątek dotarliśmy do referatów o nas, Sybirakach – wywózka na Syberię w 1940 r.

Źródła do dziejów Sybiraków w archiwach polskich i zagranicznych. Referaty przedstawiły następujące osoby: dr Olga Podborska (Krasnojarsk): Polacy specprzesiedleńcy w Krasnojarskim Kraju 1939-1945; dr Ewa Kowalska (Muzeum Katyńskie): Bohaterowie i ciche Bohaterki. Rzecz o ofiarach Katynia i deportacji rodzin oficerów w latach 1940-1941 w świetle dokumentów radzieckich; Prof. Edward Kołodziej (AAN): Informacje o Sybirakach w aktach Związku Patriotów Polskich w ZSRR z lat 1943-1946; dr Jadwiga Kowalska (Archiwum Instytutu Polskiego i Muzeum im. Gen. Sikorskie-

Wyspach. Obozy przejściowe w Anglii i Walii po II wojnie światowej; dr Iwona Drag-Kora (USA): Diaspora polskich Sybiraków w Ameryce Północnej (USA, Kanada, Meksyk); Halina T. Szunejko (Australia): Skupiska polskich Sybiraków w Australii i Oceanii; Witalij Chmielewski (Kazachstan): Polscy zesłańcy w Kazachstanie – wczoraj i dziś; Barbara MJ. Kukulka (RPA): Losy polskich Sybiraków w Republice Południowej Afryki i innych krajach Afryki południowej po II wojnie światowej; dr hab. Prof. Politechniki Opolskiej Maria Kalczyńska: Sybiracy w świecie dziś – pamięć o Kresach; dr Hubert Chudzio, dr Adrian Szopa: Projekt „Pokolenia odchodzą. Relacje źródłowe polskich Sybiraków w Wielkiej Brytanii” – badania ratunkowe

Mój referat, jako że reprezentowałam Australię i Nową Zelandię miał tytuł: „Sybiracy w Australii i Nowej Zelandii” dodałam podtytuł – „Ślady Sybiraków”. Oprócz przemówienia zaprezentowałam prezentację ze zdjęciami z naszego pobytu w Afryce i przyjazdu do Australii.

Oparłam swój referat na przeżyciach mojej rodziny, bo historia nasza była bardzo podobna

wszędzie śmiało stwierdzaj, że jesteś Polakiem”. Dopiero po moim wystąpieniu czułam się swobodniej i wiele osób złożyło mi gratulacje z mojej prezentacji. Nawet jedna osoba napisała krótkie gratulacje „Pani Halino, Cudowny, wspaniały wykład. Bardzo dziękujemy”.

W sobotę następną sesją: „Świat po Sybirakach, Jak upamiętnić i przekazywać dziedzictwo Sybiraków”. Tu odbyła się Gala Finałowa Ogólnopolskiego Konkursu „Losy Sybiraków na Syberii”. Przewodniczył Aleksander Palczewski – Małopolski Kurator Oświaty. Uczniowie ze szkół średnich wraz ze swoimi nauczycielami przedstawili swoje projekty konkursu o losach Sybiraków. Jako zawodowy nauczyciel byłam pod wrażeniem, jaki włożyli wysiłek i jaką zdobyli wiedzę z racji uczestnictwa w tym konkursie. Wszyscy finaliści otrzymali wspaniałe nagrody a obecni rodzice okazali wielką dumę z osiągnięć swoich dzieci.

Ostatnia dyskusja panelowa prowadzona przez dr. Huberta Chudzio, Krzysztofa Smole- na to:

Polskie osiedla w Afryce, Indiach, Meksyku i Nowej Zelandii w czasie II wojny światowej i w latach powojennych; Sybiracy w PSZ dowodzonych przez. Gen. W. Andersa – życie codzienne i instytucje z nim związane; Sybiracy poza Ojczyznę po 1945 roku, życie codzienne, rola Kościoła, organizacje emigracyjne, ośrodki naukowe (stan przeszły i obecny). Nekropolie Sybiraków w świecie – miejsca i stan obecny; Utracone archiwalia? Archiwa domowe polskich Sybiraków – jak ratować nie zwykłą spu- szczyzną.

Do wniosków i uchwał o Sybirakach z IV Kongresu najważniejsze są: zintensyfikowanie prac archiwalnych i historycznych o nas Sybirakach; Publikacje przez Internet; Nagranie relacji audio-wizualnych; wspólna polityka informacyjna; pogłębienie wiedzy o Sybirakach.

Muszę nadmienić, iż organizatorzy i gospodarze Kongresu zadbał o spotkania poza referatami i debatami. Wieczorowe spotkania urządzone przez organizatorów to: spotkanie powitalne i koncert Leszka Wójtowicza i projekcja filmów o Sybirakach w Kanadzie i Afryce Południowej; wspólna kolacja i koncert Jacka Wójcickiego w Galerii Sukiennice; wszyscy byliśmy zaproszeni przez Urząd Miasta Krakowa na wspaniały koncert smyczkowy i wyśmienitą kolację a na zakończenie obrad wspólną kolację w siedzibie Polskiej Akademii Umiejętności. W niedzielę Mszy św. w Katedrze na Wawelu i zwiedzanie zabytków.

Po powrocie do Perth zdałam krótką relację o Kongresie dla byłych członków Koła Sybiraków w Perth. Prawdą jest, iż powoli odchodzimy i jest nas coraz mniej. Nasza Odyseja rozpoczęła się w 1940 lub 1941 roku – a więc ponad 70 lat. W Perth było i jest największe zgromadzenie Sybiraków w całej Australii. Jednak z braku chętnych i energicznych osób do zarządu, Koło Sybiraków w Perth zostało rozwiązane w czerwcu 2014r. Ale nadal została jakaś więź i nadal są prywatne spotkania i wzajemne kontakty przy kawie i polskich wypiekach.

Jako ostatni żyjący Sybiracy wywiezieni z Polski w latach 1940-ych i zamieszkałych w Australii od 1950 roku musimy jednak zrobić wszystko, aby pamięć o nas nie zaginęła. Jest to wyzwanie dla nas wszystkich w całej Australii.

Halina T. Szunejko OAM

Obecni Sybiracy w Zachodniej Australii

go w Londynie): Źródła do badań nad losami Polaków w ZSRR w latach 1939 – 45 w zasobie Archiwum Instytutu Polskiego i Muzeum im. Gen. Sikorskiego w Londynie; Ks. Dr Herkulan Wróbel (Polska Misja Katolicka w Argentynie): Informacja o Sybirakach w archiwum oo. Franciszkanów w Martin Coronado w Argentynie; Patryk Polec (Uniwersytet w Ottawie): Materiały do dziejów Sybiraków w Kanadzie; dr Krzysztof Smoleń (AAN): Źródła do dziejów Sybiraków w Archiwum Akt Nowych.

Następnie zostały wygłoszone referaty pt.: Diaspora polskich Sybiraków w świecie i ich organizacje.

Dr Anna Zapalec: Charakterystyka masowych wywozów Polaków w głąb ZSRR w latach 1940 –1941; dr hab. Prof. UwB Daniel Boćkowski: Ludność polska w ZSRR po układzie Sikorski-Majski; prof. dr hab. Mariusz Wołos: Skupiska polskich Sybiraków w Rosji; Zofia i Jurek Biegus (Wielka Brytania): Sybiracy na

do historii wszystkich zesłańców w latach 1940-1941. Opisałam naszą wywózkę do Altajskiego Kraju, nasze ocalenie dzięki Polskiej Armii, podróż przez Persję, Indie do Afryki. Nasze życie i wychowanie w Afryce, a szczególnie szkoły, zuchy, harcerstwo, kościół. Przyjazd 1,179 osób z Afryki do Australii w 1950 roku na statku Gen. Langfitt i szybkie założenie grup polonijnych podobnych do organizacji w Afryce – to jest, szkoły, kościół, zespoły taneczne, chóry, kluby sportowe. Zgrupowania Sybiraków w różnych stanach Australii i Nowej Zelandii. Ocalenie i osiedlenie polskich sierot w Pahiata. Statystyki o ludności polskiego pochodzenia w różnych stanach Australii. Ślady Sybiraków – tablice pamiątkowe, wydawnictwa, nekropole, muzeum w Nowej Zelandii.

Zakończyłam swój referat przytoczeniem dwóch przykazań z wiersza Zofii Kosak-Szczuckiej: „Dziesięć Przykazań Polaka”. Przykazanie 4 – „Czcij Polskę, Ojczyznę Twoją, jak matkę rodzoną. Przykazanie 8 – „Zawsze i

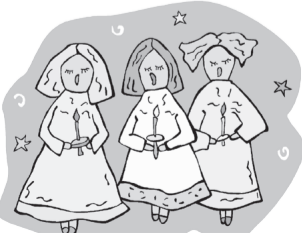
Chór „ECHO POLONIA”
wraz ze Stowarzyszeniem Polaków Wschodnich Dzielnic
zaprasza na uroczyste kolędowanie
połączone z Opłatkami SPWD

pt. „Magia Świąt”

14 grudnia - niedziela - godz. 16.00

Dom Polski „Syrena”, 1325 Stud Road, Rowville

W programie „Jasełka” w wykonaniu dzieci z sobotniej szkoły.

W niedzielę 14 grudnia, o godz.

1.30pp, w Sali Biblioteki Richmond,

odbędzie się

Opłatek

Stowarzyszenia Sybiraków
w Melbourne

Panu Hubertowi Rogińskiemu

wyrazy głębokiego współczucia
z powodu śmierci

Mamy

składają

Zarząd Stowarzyszenia
im. T. Kościuszki
i Redakcja „Tygodnika Polskiego”